

Rozhovor Heidrun Pirchner s Beatrix Neundlinger ze skupiny „Schmetterlinge“ (Motýli):

Hudba, kterou každý zná, my jsme Motýli, hurá! (s. 258-259)

Byla to doba společenského probuzení.

Od té doby, kdy jsme pracovali na muzikálu „Proletenpassion“ (Proletářské pašije) (www.youtube.com/watch?v=uq6He-PWc_c), které konfrontovaly starý, tradiční, falešný obraz dějin s novým, jsme se zabývali také četnými politickými hnutími 70. let.

Bylo pro nás samozřejmé, že budeme dělat politicky zaměřenou hudbu.

Jako lidé se zájmem o politiku jsme byli zvědaví na aktivní skupiny a jejich obsah. Dostali jsme se do kontaktu s ekologickým a ženským hnutím (v té době bylo aktuální řešení potratů), také s "K-skupinami" v Německu a Komunistickým svazem v Rakousku (byly výhrady a námitky vůči staré KPÖ = komunistické straně Rakouska), s hnutím ARENA ve Vídni (obsazení velkých jatek, která měla být zbourána a aktivisté obou pohlaví je přeměnili na autonomní mládežnické a kulturní centrum) a s protijaderným hnutím a problémy jaderné energetiky.

Heidrun Pirchner sprach mit Beatrix Neundlinger von den „Schmetterlingen“:

Ein Ton, den jeder kennt – wir sind die Schmetterband (S. 258-259)

Es war eine Zeit des gesellschaftlichen Aufbruchs. Seit der Arbeit am Musical „Proletenpassion“ (www.youtube.com/watch?v=uq6He-PWc_c), die dem alten überlieferten, falschen Geschichtsbild ein neues gegenüberstellte, setzten wir uns auch mit zahlreichen politischen Bewegungen der 1970er-Jahre auseinander. Es war für uns selbstverständlich, politische Musik zu machen.

Als politisch Interessierte waren wir neugierig auf die aktiven Gruppen und ihre Inhalte. Wir kamen in Berührung mit der Ökologie- und Frauenbewegung (die Fristenlösung war damals aktuell), auch mit den „K-Gruppen“ in Deutschland und dem Kommunistischen Bund in Österreich (gegenüber der alten KPÖ gab es Reserviertheit und Vorbehalte), mit der ARENA-Bewegung in Wien (Besetzung des großen Schlachthofes, der abgerissen werden sollte und von den AktivistInnen in ein autonomes Jugend- und Kulturzentrum

Přes přátele a známé, kteří se angažovali v nějaké skupině, se opakovaně ozývaly výzvy, abychom se přidali a vystoupili na nějaké akci.

Nikdo z nás nebyl nikde organizován, byli jsme sympatizanti (protestních hnutí) a kriticky jsme sledovali vše, co se dělo.

Samozřejmě tu byla i osobní motivace:

bála jsem se neřešitelného problému jaderného odpadu a nepředstavitelných poločasů rozpadu.

To vedlo k rozhodnutí podporovat určité otázky a cíle a účastnit se kulturních programů na demonstracích a shromážděních.

Obsahy souvisejících debat jsme také zpracovávali ve vlastních programech.

Texty psali většinou Heinz R. Unger, také Fritz Schindlecker nebo Wolfgang Bayer, melodie vznikaly převážně ve dvojici Schurli Herrstadt a Willi Resetarits, nebo je skládali Herbert Tampier a Erich Meixner.

umgewandelt wurde) und mit der Anti-AKW-Bewegung und den Problemen des Atomstroms.

Durch Freunde und Bekannte, die in irgendeiner Gruppe mitarbeiteten, gab es immer wieder Aufforderungen, bei einer Veranstaltung mitzumachen und aufzutreten. Niemand von uns war irgendwo organisiert, wir waren Sympathisanten und verfolgten kritisch, was da alles geschah. Natürlich gab es auch die persönliche Motivation: Ich hatte Angst vor der unlösbaren Atommüllproblematik und den unvorstellbaren Halbwertszeiten.

So kam es zu den Entscheidungen, bestimmte Themen und Ziele zu unterstützen und bei Kulturprogrammen auf Demonstrationen und Kundgebungen mitzuwirken. Wir verarbeiteten auch die Inhalte in unseren eigenen Programmen.

Die Texte kamen meist von Heinz R. Unger, auch von Fritz Schindlecker oder Wolfgang Bayer, die Liedkompositionen entstanden überwiegend in Duoarbeit von Schurli Herrstadt und Willi Resetarits, oder sie wurden von Herbert Tampier und Erich Meixner geschrieben.

Po koncertech často probíhaly diskuse s publikem, měli jsme radost ze zpětné vazby, kritiku jsme brali vážně a některé věci jsme následně změnili.

Představení muzikálu „Proletenpassion“, které jsme uvedli na vídeňském festivalu v roce 1976, mělo úspěch a všichni se o nás dozvěděli.

V té době bylo možné dostat se s politickým uměním na „vysoké kulturní“ akce, bodovat v pěvecké soutěži Song Contest se skladbami, které kritizovaly konzum a zesměšňovaly reklamu!

V období krátce před referendem v roce 1978 jsme vystupovali nejen na velké demonstraci z Tullnu do Zwentendorfu, ale také na řadě koncertů v Rakousku.

Vzpomínám si na jednu epizodu z Innsbrucku, která vypovídá o politické náladě.

JG (=junge Generation = „Mladá generace“ rakouské sociálně demokratické strany SPÖ) uspořádala koncert a postavila se tak proti postoji strany.

Těsně před termínem konání koncertu ho strana zrušila a JG hledala jiný sál.

Vzniklo obrovské napětí, zda se to podaří.

Toto napětí bylo cítit i během koncertu, spolu s nervozitou a všeobecným

Oft gab es nach den Konzerten Gespräche mit dem Publikum, wir freuten uns über Rückmeldungen, nahmen Kritik ernst und änderten danach noch Manches. Die „Proletenpassion“, 1976 bei den Wiener Festwochen aufgeführt, hatte eingeschlagen, war ein Erfolg und hat uns bei allen bekannt gemacht.

Man konnte damals mit politischer Kunst in „hochkulturelle“ Veranstaltungen kommen, mit konsumkritischen und die Werbung verspottenden Liedern beim Songcontest punkten!

In der Zeit kurz vor der Volksabstimmung 1978 traten wir nicht nur bei der großen Demo von Tulln nach Zwentendorf auf, es gab auch eine Reihe von Konzerten in Österreich. Eine für die politische Stimmung bezeichnende Episode ist mir aus Innsbruck in Erinnerung. Die JG („Junge Generation“ der SPÖ) organisierte ein Konzert und stellte sich damit gegen die Haltung der Partei.

Knapp vor dem Termin sagte die Partei das Konzert ab und die JG suchte einen anderen Saal. Es baute sich eine enorme Spannung auf, ob diese gelingen würde. Diese Anspannung war auch während des Konzerts noch

hněvem nad nepravdivými informacemi, které se o jaderných elektrárnách a odpůrcích jaderné energie šíří.

Ale byla tu také jistota vítězství a optimismus. Tato směsice nálad byla charakteristická pro všechny akce a celkovou atmosféru ...

Od roku 1977 jsme s „Proletenpassion“ jezdili na turné do Německa.

Tam jsme předali zkušenosti rakouského protijaderného hnutí a v Rakousku jsme zpívali písně o německém jaderném odporu, například píseň "Bauer Maas" (o sedláku Maasovi).

Po referendu jsme k sousedům přijeli s písní o vítězství "Liebesgrüße aus Österreich", která byla přijata s nadšením.

Probíhaly také společné akce s německými písničkáři, např. s Walterem Moßmannem (proslavil se u nás písní „Lied vom Lebensvogel“ (Píseň o ptáku života) o boji proti úložišti jaderného odpadu v Gorleben).

V roce 1978 jsme na akcích vyzývali k solidaritě s velkou stávkou ocelářů v Duisburgu.

spürbar, sie verband sich mit Aufregung und der allgemeinen Wut über die falschen Informationen, die über Atomkraftwerke und die Atomkraftgegner verbreitet wurden.

Aber da war auch die Siegesicherheit und der Optimismus. Dieses Stimmungsgemisch war für alle Veranstaltungen und die Gesamtatmosphäre charakteristisch ...

Ab 1977 waren wir mit der „Proletenpassion“ auf Deutschlandtournee. Wir vermittelten in Deutschland die Erfahrungen der österreichischen Anti-AKW-Bewegung und sangen in Österreich Lieder vom deutschen Atomwiderstand, so das Lied vom „Bauern Maas“. Nach der Volksabstimmung brachten wir den Nachbarn das Lied über den Sieg „Liebesgrüße aus Österreich“, das mit Begeisterung aufgenommen wurde.

Es gab auch gemeinsame Veranstaltungen mit deutschen Liedermachern, z.B. mit Walter Moßmann (berühmt wurde er bei uns und sein Lied „Lied vom Lebensvogel“ über den Kampf gegen das Atommülllager in Gorleben). 1978 riefen wir bei Veranstaltungen zur Solidarität mit dem großen Stahlarbeiterstreik in Duisburg auf.

Problémem byl 35hodinový pracovní týden. Navštěvovali jsme stávkové hlídky u bran továren, mluvili s nimi o jejich boji a podporovali je.

Muzikál „Proletenpassion“ byl prostě hvězdnou hodinou, vyzýval k odporu, dokázali jsme jím předat spoustu informací a zejména nový historický obraz „dějin zdola“ (viz knihy Bernta Engelmanna, např. „Wir Untertanen. Ein Deutsches Anti-Geschichtsbuch“ „My poddaní. Německá antihistorická kniha“), která tehdy vzbudila rozruch a šířila skepsi vůči ideologiím nadvlády.

Historie našeho politického rocku jako „Motýlů“ pokračovala i v 80. letech, dokud existovala i hnutí odporu, až se mnoho umělců spojilo v „Rock gegen Rechts“ („Rockem proti hrozbě zprava“).

Ale koncert v nejmrazivějším počasí byl určitě ten proti stavbě (vodní) elektrárny v Hainburger Au, kdy nám přimrzla flétna ke rtům, a někteří protestující z Au se rozčilovali, že chceme elektrinu pro zesilovače.

Co bylo na protijaderném hnutí tak skvělého a co nakonec přineslo úspěch?

Všichni, kdo tam byli, mohli zažít tuto hrdost, že je možné, jako velké hnutí se

Es ging um die 35-Stunden-Woche. Wir besuchten Streikposten vor den Fabrikstoren, sprachen mit ihnen über ihren Kampf und unterstützten sie. Die „Proletenpassion“ war einfach eine Sternstunde, sie forderte zum Widerstand auf, wir konnten damit viele Inhalte transportieren und vor allem das neue Geschichtsbild einer „Geschichte von unten“ (siehe Bücher von Bernt Engemann, etwa „Wir Untertanen. Ein Deutsches Anti-Geschichtsbuch“), das damals aufrüttelte und Skepsis gegen Herrschaftsideologien verbreitete.

Unsere Polit-Rock-Geschichte als „Schmetterlinge“ ging noch weiter in die 1980er-Jahre hinein, solange es auch Widerstandsbewegungen gab, bis zum Zusammenschluss vieler Künstler im „Rock gegen Rechts“.

Aber das kälteste Konzert war auf jeden Fall jenes gegen den Kraftwerksbau in der Hainburger Au, als die Flöte an den Lippen anfror und sich das Gemüt mancher Au-BesetzerInnen erregte, dass wir Strom für die Verstärker wollten.

Was das Großartige an der Anti-AKW-Bewegung und schließlich am Erfolg war? Alle, die dabei waren, konnten diesen Stolz erleben, dass es möglich

postavit proti politickému rozhodnutí.

A zkušenost nás poučila: společně jsme silní.

To nám dodávalo odvahu – také u jiných témata. Byl to velmi důležitý krok.

O autorce: Beatrix Neundlinger

Přerušila studium výpočetní techniky, které začala po maturitě, aby se mohla naplno věnovat hudbě. Založila skupinu „Milestones“. V roce 1972 obsadila 5. místo na soutěži Song contestu s písní „Falter im Wind“ (Motýl ve větru). Krátce nato frontmankou mezitím legendární skupiny „Schmetterlinge“ (Motýli). Společné produkce jako „Proletenpassion“ (Proletářské pašije), „Herbstreise“ (Podzimní cesta), „Verdrängte Jahre“ (Potlačené roky) nebo „Die letzte Welt“ (Poslední svět) jsou ještě dnes milníky v německém jazyce k tématu politická píseň. Od roku 1985 zpěvačka ve všech představeních „Dětského divadla Schmetterlinge“. Hrála také v režii Erharda Pauera pro Divadlo mládeže. Od satiricko-humoristického večera četby a písní „Bitte wenden!“ (Prosím obrátit!) s Erwinem Steinhauerem v roce 2002 nastává nová orientace: Založení dnes již v Rakousku známé hudební skupiny „9dlinger und die geringfügig Beschäftigten“ (Neundlingerští a zaměstnaní na krátký úvazek) v roce 2004.

ist, als große Bewegung gegen politische Entscheidungen aufzustehen. Und die Erfahrung lehrte: gemeinsam sind wir stark. Das machte Mut – auch bei anderen Themen. Es war ein ganz wichtiger Schritt.

Zur Autorin: Beatrix Neundlinger

Brach das nach der Matura begonnene Studium der Rechentechnik ab, um sich vollkommen der Musik zu widmen. Gründung der Gruppe „Milestones“. 1972 5. Platz beim Songcontest mit „Falter im Wind“. Kurz darauf Frontfrau der mittlerweile legendären „Schmetterlinge“. Gemeinsame Produktionen wie „Proletenpassion“, „Herbstreise“, „Verdrängte Jahre“ oder „Die letzte Welt“ sind heute noch deutschsprachige Meilensteine zum Thema politisches Lied. Ab 1985 Sängerin in allen Produktionen des Schmetterlinge-Kindertheaters. Spielte auch unter der Regie von Erhard Pauer für das Theater der Jugend. Seit dem satirisch humorigen Lese- und Liederabend „Bitte wenden!“ mit Erwin Steinhauer 2002 Umgestaltung und Neugier auf Neues: Gründung der heute in Österreich bereits bekannten Musikgruppe „9dlinger und die geringfügig Beschäftigten“ 2004.

Heidrun Pirchner, Dr.

Narozena v roce 1944 v Linci, zde také vyrůstala. Studium germanistiky, dějin umění, filozofie a psychologie pro obor učitelství ve Vídni. Nejdříve činnosti na volné noze, později učitelka na gymnáziu. Od roku 1968 nejprve v levicových protestních skupinách, potom v občanských iniciativách, nakonec účast na vzniku nadstranické, politicky nezávislé „Iniciativy personálního zastoupení a odborů“, „Iniciativy rakouských učitelů a učitelek“ a „Nezávislých odborářů obou pohlaví“, dnes uznávaná jako Odborářská frakce.

Překlad:

Helga Grimmová, Hana Jílková

Úprava:

Helga Grimmová, Bernhard Riepl

Heidrun Pirchner, Dr.

Geboren 1944 und aufgewachsen in Linz. Studium der Germanistik, Kunstgeschichte, Philosophie und Psychologie für das Lehramt in Wien. Zunächst freiberufliche Tätigkeiten, dann AHS-Lehrerin. Ab 1968 zunächst in linken Protestgruppen, danach in Bürgerinitiativen, schließlich beteiligt am Aufbau einer überparteilichen, parteiunabhängigen Personalvertretungs- und Gewerkschaftsinitiative, der Österreichischen LehrerInnen Initiative und den Unabhängigen GewerkschafterInnen, heute anerkannt als Gewerkschaftsfraktion.